Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

6
2023

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

1931
TDIU
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 424 sahifa, 30-iyun, 2023-yil.

Bosh muharrir:
Sharipov Qo‘ng‘irotboy Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, O‘zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta’lim, sog‘liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo‘yicha maslahatchisi o‘rinbosari
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri o‘rinbosari
Sharipov Qo‘ng‘irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O‘zR Tabiat resurslari vaziri o‘rinbosari
Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog‘iston Resp. Tabiat resurslari qo‘mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O‘zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O‘zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farxod, O‘zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo‘limi boshlig‘i
Eshov Mansur Po‘latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo‘yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abdurahmanova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., “O‘IRIAM” ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo‘yicha prorektori
Karimov Norboy G‘aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasi professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro “Nordik” universititi rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., “El-yurt umidi” jamg‘armasi ijrochi direktori o‘rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o‘qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktaranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o‘qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg‘ona davlat universiteti dotsenti

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To‘lqin Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Sanoat korxonalarida energiyadan foydalanish samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari 6
Buzrukxonov Sardorxon Sarvarxon o'g'li, mustaqil izlanuvchi
Klasterlarni rivojlantirishda fermer xo'jaliklarining strategik boshqaruvi 11
Karimova Nilufar, tayanch doktarant
Application of Information and Communication Technology to Promote Economic Development of Tourism Services in Uzbekistan 16
Peng Xinge, PhD Researcher
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanishning asosiy yo'nalishlari 21
Xotamov Ibodulla Sadullayevich, i.f.n., professor, **Najmiddinov Yakhyo Fazliddin o'g'li,** kafedra assistenti
Suv ta'minot korxonalarida biznes jarayonlari bo'yicha boshqaruv hisobi tizimida hisob yuritishning xususiyatlari 28
Saidakbarov Xusniddin Abdisalomovich, PhD, katta o'qituvchi
O'zbekiston ichki oziq-ovqat tovarlari bozorini to'ldirishning o'ziga xos xususiyatlari 31
Azlarova Munira Muhammad Amin qizi, tadqiqotchi
Assessing the Implementation of Sustainable Practices in Higher Education Institutions to Drive the Transition towards a Green Economy: A Management Perspective 40
Kuzikulova Dilfuza
Qualitative functional development in industrial production 49
Ziyayeva Mukhtasar Mansurdjanovna, TSUE, DSc, assistant professor
Temir yo'l transportini mahalliylashtirishni moliyalashtirish mexanizmning hozirgi holati 54
Xamrayev Djamshid Panjiyevich, mustaqil tadqiqotchi
Enhancing Education Management for Green Development in Engineering Programs: Strategies, Challenges, and Outcomes 61
Eshbayev Oybek, Department of English Language
Exploring the Role of Effective Management Practices in Achieving a Sustainable Green Economy 68
Rozikov Ravshan, Department of English Language
Enhancing Vocational Competence of Future Economists through English Language Lessons in the Context of the Green Economy 76
Kurbanova Nigina, Department of English Language
Empirical test of regional economic innovation and development along the Belt and Road 85
Kalonov Mukhiddin Bahritdinovich, professor
Shao Junling, PhD student, researcher
Analysis of the Impact of Cross border Investment and International Economic Integration 90
Zhao shenghan
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishda bank moliya texnologiyalarining ahamiyati 96
Abduraximova Dilora Karimovna, PhD
Rivojlangan mamlakatlarda bilimlar iqtisodiyoti konsepsiyasidan samarali foydalanish yo'nalishlari 101
Xasanxonova Nodira Isametdinovna, PhD
Biznes inkubator orqali kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini shakllantirishda "yashil logistika" tamoyillaridan foydalanish 107
Narzullayev Shodiyor Eshpulatovich, kafedra assistent
Innovatsion faoliyatning asosi – intelektual salohiyat 112
Kaxorova Anora Nusratovna, kafedra assistenti
Ijro hokimiyati organlari faoliyatini baholash mezonlari tushunchasi va turlari 118
Qahramon Usmanovich Umidullayev, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Temir yo'l transportida mahalliylashtirishni moliyalashtirishning huquqiy asoslari 124
Xamrayev Djamshid Panjiyevich, mustaqil tadqiqotchisi
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot: tayyorlash va avtomatlashtirish 129
Tulayev Mirzakul Salamovich, dotsent
O'zbekistonda kichik tadbirkorlikni rivojlantirishning samarali yo'llari 133
Sh. B. Babayev, dotsent; **M. R. Qulmetov,** dotsent
Sug'urta kompaniyalari to'lov qobiliyatini kengaytirish yo'nalishlari 138
G'aniyev Shahriddin Vohidovich, professor, i. f. d. (DsC), **Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich**, i. f. f. d. (PhD)

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Повышении роли цифровой трансформации банков
в современном этапе развития экономики 144
Жиянова Наргиза Эсанбоена, к.э.н., проф., **Азимжонова Малика Шавкат қизи,** специалист первой категории
To'qimachilik korxonalarida tejamkor ishlab chiqarishni tashkil etishda
mehnat resurslari va ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish samaradorligi 150
Yaxyayeva Inobat Karimovna, dotsent, PhD
Liquidity and recent changes of government securities market
in the United States, the United Kingdom and Japan....154
Kholikov Khamidulla Vaydulla ugli
"История экономических учений" как основная дисциплина
в подготовке конкурентоспособных кадров экономистов 160
Хакимов Назар Хакимович, доктор философских наук, профессор
The importance of strategic management and strategic leadership 166
Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li
Exploring the Role of Higher Education in Fostering Green Economy Transition:
A Systematic Analysis of Curriculum Integration and Skill Development....170
Xasanova Zarina, Department of English Language
Inson kapitalini joriy etish tizimi va xodimlar daromadi o'rtasidagi o'zaro ta'sir tahlili....178
M. O. Hamroqulov, katta o'qituvchi
Yetuk mutaxassis tayyorlash – kelajak uchun sarmoya....185
Farhod Bagibekovich Xalimbetov
Analysis of new established and liquidated enterprises as a basis for jobs
(On the example of Samarkand region) 188
Saidov Nurali Rakhimovich
Basing and forecasting the priorities of introducing innovative medical services in Khorezm region.193
S. M. Rakhimova
Оптимизации операционной стратегии и повышение экономического
потенциала хлопково-текстильных кластеров 197
Джурабаев Отабек Джурабаевич, доцент
Soliq to'g'risidagi qonunlarni buzganlik uchun yuridik javobgarlikka tortishning huquqiy asoslari....204
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li, talaba
Hayot sug'urtasining rivojlanishi va uning ijtimoiy hayotdagi o'rni 207
Baratova Dinora Alisherovna, katta o'qituvchisi
Edge Computing texnologiyalari 213
Qulmatova S., PhD, katta o'qituvchi; **Karimov Botir,** katta o'qituvchi
Aksiyadorlik kapitalida davlat ulushini qisqartirish va xususiylashtirish holati 218
Mamatov Bahromjon Shavkatovich, PhD, dotsent
Xususiy maktablarning ijobiy imijini shakllantirishning nazariy jihatlari....223
Odilova Sitora Sayfitdin qizi, katta o'qituvchi
Tomorqa xo'jaliklarida oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish hajmining prognoz ko'rsatkichlari....228
Saydullayeva Fotima Jozilovna, assistent
O'zbekiston sug'urta bozori rivojlanishining o'ziga xos xususiyati....235
Xasanov Xayrulla Nasrullayevich
O'zbekiston yoshlarida volontyorlik faoliyatini rivojlantirishning ijtimoiy-siyosiy
va huquqiy mexanizmlari: jahon va mahalliy tajriba 241
Qudratov Anvarmirzo Murodillayevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Культурологический аспект преподавания русскоязычной литературы Казахстана в ВУЗе 247
Оспан Айзада Бейсенқызы, докторант 2 курса
Tijorat banklarida kreditlash riskini boshqarish holati tahlili....251
Mirzoyev Feruz Mamurjonovich, mustaqil izlanuvchi
Tijorat banklari aktivlarini diversifikatsiyalashning zamonaviy holati va tendensiyalari....259
Abdualim Abdujabbor o'g'li Abdurazzoqov, mustaqil tadqiqotchi
Significance and prospects of using economic-mathematical models
in analysis of our country's economic growth 267
Rasulov Jamshid Shokir o'g'li
Bank daromadlilik ko'rsatkichlariga makroiqtisodiy omillar ta'siri....274
Madraimov Xabibulla Madaminovich, assistent o'qituvchi

Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishning ilmiy konsepsiyalari 282
Mamatov Mamajan Axmadjonovich, i.f.n., dotsent
Qishloq xo'jalik mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirishning makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlash 288
Ergashova Nargiza Boboxonovna, talaba
Budjet-soliq va pul-kredit siyosatini muvofiqlashtirishning nazariy yondashuvlari 296
Hakimjon Hakimov, tadqiqotchi
Innovatsion-brokerlik faoliyatini rivojlantirishda moliyaviy injiniringni ahamiyatini oshirish istiqbollari 301
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich, dotsent
O'zbekistonda inson kapitalini rivojlantirishda ta'lim xizmatlari bozorining ahamiyati 306
Babadjanova Malika Ruzimovna, assistent o'qituvchi
O'zbekiston sug'urtalovchilarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda qayta sug'urtaning roli 312
Kamilov Baxramjon Umardjonovich
Shaxs ma'naviy-axloqiy tarbiyasi hamisha muhim 317
Bekdavlat Aliyev, professor, falsafa fanlari doktori
Jismoniy shaxslar daromadini soliqqa tortishning zamonaviy tendensiyalari 321
O. T. Nurmatov, PhD
Milliy mahsulotning mazmuni, tarkibiy qismlari va harakat shakllarini tadqiq qilishning nazariy-uslubiy asoslari 327
Abdullayev Suyun Artiqovich, O'zbekiston jahon tillari universiteti prorektori
O'zbekiston Respublikasidagi yirik tijorat banklari kreditlash amaliyotining ekonometrik tahlil va natijalari 335
Kaxxarov Ulug'bek Xalmatovich, mustaqil izlanuvchi
Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatda ichki nazorat va auditning xususiyatlari 346
Saidaxmedova Aida Mirzayevna, katta o'qituvchi
Yangi O'zbekistonda yog'-moy korxonalari personalini boshqarishni takomillashtirish 352
D. A. Azlarova, PhD
The Intersection of Sustainability and Economic Development: Balancing Environment and Business Needs 360
Kholikova Rukhsora Sanjarovna, PhD, **Izzatulloev Bakhodir Ubaydullo ugli,** student
Davlat-xususiy sheriklikni tashkil etishning huquqiy-institutsional mexanizmlari 364
Zuhra Abdikarimova, tayanch doktorant
Zamonaviy portfel nazariyasi asosida samarali portfelni shakllantirish 370
Sindarov Fazliddin Qahramonovich, kafedra assistenti
Iste'molchilarning qandolat mahsulotlariga bo'lgan talablarini raqamli platformalar orqali tadqiq qilish yo'llari 376
To'ychiyeva Vasila Faxriddin qizi, assistent
Investitsiya muhiti va faoliyati natijalarini baholash uslublari 381
B. K. Tuxliyev, professor
Sanoat korxonalarida resurslar salohiyatini tizimli tahlil qilish – korxonalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash omili sifatida 386
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi, PhD
Mintaqada kichik biznes va xususiy tadbirkorlik rivojlanishi tahlili (Xorazm viloyati misolida) 391
Aminboy Sa'dullayev, i.f.n, dotsent, **Dilshod Vaisov,** magistr, **Farhod Egamberganov,** magistr
Xizmatlar ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortish amaliyoti va uni takomillashtirish 397
Pardayev Jamshid Muzaffarovich, tadqiqotchi
Asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar: yutuqlar, kamchiliklar va yechimlari 403
Muxitdinova Kamola Alisherovna, PhD
Directions of attracting foreign capital and specific characteristics of the eurobond transaction 407
Gafurov Olimjon, teacher, **Kholmuminov Humoyun,** teacher, **Abrueva Sevinch,** student,
Формирование международных систем бухгалтерского учета в условиях глобализации экономики 411
Ф. Т. Абдувахидов, доцент, **А. Ю. Нурмухаммедов,** доцент
Qishloqda turizmni tashkil etishning mamlakatimiz taraqqiyotiga ta'siri 417
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna, dotsent
Public debt, poverty and economic growth of Uzbekistan 420
Mirzamakhmudov Marufjan Mahamadsharif ugli

YETUK MUTAXASSIS TAYYORLASH – KELAJAK UCHUN SARMOYA

Xalimbetov Farhod Bagibekovich
TDIU assistent-o‘qituvchisi

Annotatsiya: maqolada ta’limning metodlari va vositalari borasida so‘z yuritilib, metodlarning amaliy ahamiyati va innovatsion qo‘llanish usullari haqida ma’lumotlar berilgan. Metodlarning amaliy ahamiyati atroflicha muhokama qilingan.

Kalit so‘zlar: Ta’lim metodlari, kompetensiya, kasbiy kompetansiya, motivatsiya, ta’lim vositasi, faoliyatni tashkil etish va o‘rgatish metodlari, amaliy ta’lim metodlari, faoliyatni motivatsiyalash metodlari.

Аннотация: в статье рассказывается о методах и средствах обучения, дается информация о практической значимости методов и новаторских способах их использования. Подробно рассмотрена практическая значимость методов.

Ключевые слова: Методика обучения, компетентность, профессиональная компетентность, мотивация, средство обучения, методы организации и обучения деятельности, практические методы обучения, методы мотивации деятельности.

Abstract: the article talks about the methods and tools of education, gives information about the practical importance of the methods and innovative ways of use. The practical significance of the methods is discussed in detail.

Key words: Educational methods, competence, professional competence, motivation, educational tool, methods of organizing and teaching activities, practical educational methods, methods of motivating activities.

KIRISH

Shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo‘naltirilgan ta’lim tizimini nazariy-amaliy metodologik jihatdan qurollantirish – bugungi kunda har bir fanning bosh maqsadi sifatida belgilananishi zarur

Ta’lim sifatini oshirishda o‘qituvchi kompetensiyasining ahamiyati

Kompetensiya (lot. competo-erishyapman, munosibman, loyiqman) – u yoki bu sohadagi bilimlar, tajriba. (https://fayllar.org/2-kompetensiya-haqida-tushuncha.html)

O‘qituvchining shaxsiy ijtimoiy sifatlariga azaldan e’tibor qaratib kelingan va har bir zamon talabidan kelib chiqib, pedagogga qo‘yiladigan talablar takomillashib, murakkablashib boraveradi.

O‘zbekistonda ta’lim tizimini o‘sib kelayotgan yosh avlod ta’lim-tarbiyasining milliy g‘oyalari, talablari asosida tashkil etish, uni jamiyat taraqqiyoti istiqbollari va jahon andozalariga javob bera oladigan darajada bo‘lishini ta’minlash bugungi kunning dolzarb masalasidir.

Ta’lim-tarbiya tizimini tubdan isloh qilish, uni o‘tmish qoldiqlaridan tozalash va rivojlangan demokratik davlatlar darajasiga ko‘tarish, jamiyat ravnaqi uchun yuksak ma’naviy va axloqiy talablarga javob beruvchi yuqori malakali kadrlar tayyorlash ta’lim tizimi xodimlarining umumiy vazifasidir. Bu yuksak, ammo, sharafli vazifalarni muvaffaqiyatli uddalash har bir pedagogik xodimdan yuksak kasbiy mahorat, bilimdonlik va keng dunyoqarashni talab etadi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O‘qituvchi kasbiga xos bo‘lgan ko‘pgina fazilatlar bilan birga uning pedagogik mahoratni egallashi katta ahamiyatga ega. Yuqori pedagogik mahoratga ega bo‘lgan o‘qituvchigina o‘z kasbiga layoqatli, iste’dodli bo‘lishi mumkin. Muvaffaqiyatli ishlash uchun har bir o‘qituvchi yuqori pedagogik mahorat va keng dunyoqarashga ega bo‘lishi kerak. Shundagina o‘z mehnat sarf qilib, katta natijaga erishadi, ijodkorlik uning hamisha hamkori bo‘ladi. Pedagogik ishga qobiliyatli, iste’dodli kishidagina pedagogik mahorat egasi bo‘lishi mumkin. Pedagogik

faoliyatning samarali bo'lishi uchun o'qituvchi o'z fanini chuqur bilishi, unga turdosh fanlar haqida ham tushunchaga ega bo'lishi, o'quv materialini o'quvchilarga tushunarli qilib bayon eta olishi, o'quvchilarda mustaqil ravishda faol fikrlashga qiziqish uyg'otishi, o'quvchilarning bilim, kamolot darajasi va ruhiyatini hisobga olishi, ularning nimani bilishlari va hali nimani bilmasliklarini hamda nimani bildirish kerak, ular tomonidan qanday savollar berilishi mumkin shular haqida tasavvurga ega bo'lishi lozim. Bu o'qituvchining o'z ustida tinmay ishlashi, izlanishi va ko'nikmalari asosida rivojlanadi.

Hozirgi davr o'qituvchidan o'qitishning ilg'or pedagogik texnologiya talablarini to'g'ri tushunish, tashabbuskorlik, o'z fani bo'yicha yangiliklardan xabardor bo'lishi va darslariga joriy eta olishni talab etadi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida o'qituvchi, o'quvchi va ishlab chiqarish, shuningdek davlat tashkilotlari o'rtasida hamkorlikni vujudga keltirish masalalarini muvaffaqiyatli hal etilishi, o'quvchilarning egallagan bilim, ko'nikma malakalari va shaxsiy insoniy fazilatlarini egallaganlik darajasiga ijobiy ta'sir qilgan bo'lardi.

Mamlakatimizda olib borilayotgan ta'lim tizimining odil va demokratiyalashtirilishi o'quv jarayoniga o'zgacha talab va o'zgacha pedagogik munosabatlarni kashf etadi. Bu jarayon mazmun mohiyatdan avvalgidan tubdan farqlanadi.

Ta'lim jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni qo'llash, ta'lim samaradorligini oshirish, ilm-fan yutuqlarini amaliyotga joriy etish orqali ijodkor, mustaqil fikr yurita oladigan ijtimoiy faol yuksak ma'naviyatli yoshlarni tarbiyalash vazifasi muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchining mustaqil fikrini bayon etish, o'z yo'nalishini tanlashi va buning asosi bo'lgan qarashlarini isbotlashi, o'rni kelganda himoya qilishni o'rgatilsa, yoshlarni mustaqil hayotga tayyorgarlik ko'nikmalarini shakllantirib borishga erishishi orqali ta'lim mazmunining natijasi yaqqol ko'zga tashlanadi. Ta'limni isloh qilishda o'qituvchi va o'quvchi shaxsiga qo'yilagan talablar kundan-kunga oshib bormoqda. Ta'limda Kasbiy kompetensiya degan tushuncha bor: Bu o'z ustida ishlash, ta'lim jarayonini rejalashtirish, o'quvchilar ehtiyojini anglay olishi, motivasiyani shakllantirish, ta'lim muhitiga yangilik kiritishi, tashabbuskorlik.

Prezidentimiz Shavkat Miromonovichning ta'kidlashicha qachon Insonga e'tibor bo'ladi? Ta'lim, ta'lim, ta'lim va yana bir marta ta'lim. Agar ta'lim bo'lsa, bilim bo'lsa, sifat o'zgaradi. Ta'lim bo'lmasa, sifat o'zgarmasa, e'tibor ham o'zgarmaydi – dedi Mirziyoyev. Prezidentimizning yana ta'kidlashicha, ta'lim sifatini oshirish Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakkayu yagona to'g'ri yo'lidir: "Yusuf Xos Hojib bobomiz aytganlaridek, "Zakovat bor joyda ulug'lik bo'ladi, bilim bor joyda buyuklik bo'ladi". Shuning uchun ushbu sohada boshlagan islohotlarimizni davom ettirishimiz, ta'lim dargohlariga borib, o'qituvchi va murabbiylar bilan ko'proq muloqot qilib, sifatni oshirish bo'yicha ular qo'ygan masalalarni birgalikda hal qilishimiz zarur dedilar [1].

https://www.gazeta.uz/oz/2022/12/20/sifatli-talim/#:~:text=%C2%ABInson%20qadri%20degan,hal%20qilishimiz%20zarur%C2%BB.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Yangi O'zbekistonning buyuk kelajagi uchun ta'lim sifatini oshirishda o'quv rejalariga ham yangiliklar kiritib borish zarurati paydo bo'lib boraveradi. Mutaxassislik fanlarining amaliy darslarini ishlab chiqarish bilan bog'lab ko'rish uchun eksprement tariqasida darslarni tashkil qilish kelajak uchun sarmoya yetuk mutaxassis tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Eksperiment-tajriba sinov metodi "Eksperiment" so'zi lotincha "sinab ko'rish", "tajriba qilib ko'rish" degan ma'noni anglatadi. Odatda, eksperimental-tajriba ishlari ta'lim-tarbiya jarayoniga aloqador ilmiy faraz yoki amaliy ishlarning tatbiqiy jarayonlarini tekshirish, aniqlash maqsadida o 'tkaziladi. Bunda ham ilmiy farazlarning didaktik yoki amaliy ahamiyatiga e'tibor beriladi. O'tkaziladigan tajriba ishlari natijalarini hisobga olish asosida yangi metodlarni tatbiq etishga, ta'lim samaradorligini oshirishga qaratiladi. Shuningdek, ta'lim jarayonining borishini, tuzilishi va natijalarini oldindan ko'ra bilish imkoniyatini beradi. Eksperiment metodi sharoitga qarab amaliy tajriba metodini sinovdan o'tkazib eksperiment natijalarini zudlik bilan tahlil qilish va tegishli xulosa chiqarish hamda tavsiyalar berish kerak.

Talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun ishlab chiqarish korxonasidagi amaliyot jarayonlari muhim hisoblanadi. Uning maqsadi – talabalarning nazariy mashg'ulotlar jarayonida olgan bilimlarini mustahkamlash va chuqurlashtirish, mutaxassislik bo'yicha amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va malakalarni shakllantirishdan iboratdir. Amaliyot – bu maxsus insoniy, ongli, maqsadga yo'naltirilgan, hissiy -predmetli, moddiy faoliyat hisoblanadi. Har qanday amaliyot obyektiv (old shartlar, vositalar va yakuniy natija) va subyektiv (intellektual qobiliyatlar, fikrlash, bilim va amaliy tajribasidan foydalanadigan insonning muayyan faoliyati) omillarning yaxlitligi sifatida tavsiflanadi. Ishlab chiqarish korxonalarida talabalar, amaliyot darslarini muvaffaqiyatli o'tashi uchun ta'lim muassasasi o'quv reja va fan dasturlariga muvofiq talabalarning dastlabki nazariy va amaliy tayyorgarligini ta'minlaydi.

Biz soliq guruhi bilan To'rtko'l tumani soliq inspeksiyasiga borib u yerda bo'layotgan ish jarayonlari bilan tanishdik. Bizga yordam bergan DSI rahbari Abdalov Anvar Ataxanovich, Soliqqa oid huquqbuzarliklar bilan ishlash bo'limi xodimi Serjanov Maratbek Xodjabekovich va boshqa xodimlardan minnatdor bo'ldik. Yo'l-yo'lakay tovar aylanmasidan soliq to'lovchi mikrofirmaga ham kirib tanishdik. 2022-yil 21- dekabr kuni soliq guruhida

o‘tkaziladigan o‘chiq o‘quv mashg‘ulotiga tuman davlat soliq inspeksiyasi, soliqqa oid huquqbuzarliklar bilan ishlash bo‘limi boshlig‘i Maratbek Serjanovni taklif qildik. Taklifimizga binoan Maratbek Serjanov o‘z vaqtida yetib kelib soliq guruhiga “Tovar aylanmasi va undan olinadigan soliq” mavzusi bo‘yicha men bilan birgalikda dars o‘tdidilar.

Soliq idorasiga borishimiz, soliq idorasi xodimining universitetga tashrifi orqali mavzuning mazmuni, ma’lumotlar bazasi yanada kengaydi, fikrlar almashinishi kuzatildi, eng asosiysi talabalarda soliq bo‘yicha bilim va ko‘nikmalar hosil bo‘ldi. Mashg‘ulot juda qiziqarli o‘tdi, talabalar juda faol qatnashdilar. Darsda ishtirok etayotgan DSI xodimi ham juda mamnun bo‘ldi. Talabalar o‘zlarining qiziqtirgan savollarini berib, shunday uchrashuvlarni yana tashkil qilishlarini iltimos qildilar.

Navbatdagi 2023-2024-o‘quv yilida soliq guruhlariga soliq fanlaridan o‘tiladigan darslarining amaliy mashg‘ulotlarini Davlat soliq inspeksiyasida, ularning tajribali xodimlari bilan birgalikda o‘tilsa, ya’ni nazariy bilim bilan amaliy bilim hamohang bo‘lsa, uyg‘un kelsa maqsadga muvofiq bo‘lardi. Albatta inspeksiyada mashg‘ulot o‘tishga qulay auditoriya bo‘lsa. Bunday mashg‘ulotlarni bank ishi mutaxassisligi ham banklarda amaliy mashg‘ulolarini bank xodimlari bilan birgalikda o‘tsalar maqsadga muvofiq bo‘lardi. O‘quv rejasidagi ishlab chiqarish amaliyotlari bundan mustasno.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mutaxassislar tayyorlashda turli darajadagi ta’lim tizimlari va ishlab chiqarish integratsiya va o‘zaro hamkorlik muammolari olimlarning tadqiqot markazida bo‘lgan. Ba’zi olimlar tadiqotlarida mutaxassisning amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirish uchun ta’lim muassasalari va korxonalar o‘rtasidagi o‘zaro hamkorligi pedagogik jihatdan maqsadga muvofiqligi asoslab berilgan. Bu hamkorlik o‘z navbatida ishlab chiqarish sharoitida innovastion loyihalarini amalga oshirishda mutaxassis-talaba-o‘qituvchi faoliyatining integrastiyalashuviga asoslanadi. Ta’lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o‘rtasidagi munosabatlarning muayyan yo‘llari (axborot-kommunikastiya, tashkiliy-shartnomaviy, sheriklik) va shakllari (hamrohlik, ko‘maklashish, hamkorlik) bo‘lg‘usi mutaxassisning amaliy ko‘nikmasini rivojlantirishga yordam beradigan yoki to‘sqinlik qiladigan o‘ziga xos ta’lim muhitining paydo bo‘lishiga ta’sir etishi olimlar tomonidan isbotlangan. Bo‘lajak mutaxassislarni yuqori sifatda tayyorlash uchun ahamiyatga molik loyihalarni amalga oshirish borasidagi hamkorlik subyektlarining sherikchilik munosabatlari tizimi va ijtimoiy mas’uliyatiga asoslangan o‘zaro ta’sir hisobidan ta’minlanadi.

(Education and innovative research 2021 y. №6)

XULOSA

O‘quv jarayonining amaliy qismi kasbiy ta’lim doirasida asosiy o‘quv modullari asosida ishlab chiqarish bilan bo‘g‘lab shakllantirilsa, mutaxassisga bo‘lgan talabning nazariy, amaliy, kommunikatsiyaviylik muhimligi yana oshardi. Bu asosiy faoliyat sohasida tinglovchilarning (so‘ngi vaqtda talaba-mutaxassis deb nomlansa) bilim va ko‘nikmalari miqdorini oshirish, resurslardan foydalanish va boshqaruv qarorlarini optimallashtirish bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni kuchaytirishga mo‘ljallangan modulga to‘g‘ri keladi. Barcha modullar eksklyuziv yondashuvga ega bo‘lgan holda tuzilsa maqsadga muvofiq bo‘lardi. O‘quv mashg‘ulotlarining sifati yangi ta’lim texnologiyalari va texnik vositalarni keng qo‘llash, interfaol o‘qitish usullarini joriy etish hamda eng yangi o‘quv materiallaridan foydalanish orqali ta’minlanadi. Universitet bilan korxona, tashkilotlar o‘rtasida amaliy darslarni tashkil qilish bo‘yicha hamkorligi o‘z navbatida ishlab chiqarish sharoitida innovastion loyihalarini amalga oshirish mutaxassis-talaba-o‘qituvchi faoliyatining integrastiyalashuviga asoslanadi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Parlamentga Murojaatnomasidan.
2. Tojibayeva Kamola Maqola “Ta’limning metodlari va vositalari” .
3. https://cyberleninka.ru/article/n/ta-lim-metodlari-va-vositalari-unumli-foydalanish-yo-llari.
4. Education and innovative research 2021 y. №6.
5. B. X. Xodjayev “Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti”. Toshkent – 2017, “Sano-standart” nashriyoti.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Xondamir Ismoilov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 6

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Тел.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

«Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot» jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi 26-uy.